

**WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTET SZCZECIŃSKI**

**WSPÓŁCZESNE PROBLEMY BANKOWOŚCI
I SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH**

TOM II

Redakcja naukowa
Ewa Kowalewska

SZCZECIN 2016

Recenzenci:

dr hab. Katarzyna Święch-Kujawska prof. US
dr Ewa Janik
dr Wojciech Bożek

Korekta językowa:

Wojciech Bożek

Skład i łamanie:

Justyna Kapusta

Projekt okładki:

Paweł Mańczyk

ISBN

978-83-945471-1-0

Wydawca:

Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Szczeciński
ul. Narutowicza 17a
70-240 Szczecin

Druk:

ZAPOL Sobczyk Sp. j.
Szczecin 2016

Spis treści

SŁOWO WSTĘPNE	7
---------------------	---

PRAWNOFINANSOWE ASPEKTY DZIAŁALNOŚCI BANKÓW

MAŁGORZATA BUTRYMOWICZ – ŁAPIŃSKA

<i>CSR jako podstawa funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw bankowych</i>	11
---	----

MATEUSZ CIEPLUCHA

<i>III filar Unii Bankowej a bezpieczeństwo finansowe depozytariuszy</i>	23
--	----

KAMIL DĄBROWSKI

<i>Tajemnica bankowa a obowiązek denuncjacji</i>	33
--	----

ADRIANNA JERZYK

<i>Bank centralny w Polsce i Niemczech – analiza porównawcza wybranych zagadnień</i>	47
--	----

PAULINA KLEPACKA

<i>Rodzaje rachunków bankowych na gruncie ustawy prawo bankowe – zagadnienia ogólne</i>	59
---	----

MIŁOSZ KŁOSOWIAK

<i>Znaczenie opodatkowania kapitału dla gospodarki</i>	69
--	----

EWA KOWALEWSKA

<i>Szczególna rola kredytów mieszkaniowych na rynku usług bankowych</i>	81
---	----

MARTA MUSIAŁ

<i>Wpływ wiedzy i zachowań podatkowych Polaków na zarządzanie finansami gospodarstw domowych</i>	97
--	----

MONIKA PETTERSON-SOBCZAK

<i>Bariery wejścia przedsiębiorstwa bankowego na rynek finansowy w Polsce</i>	109
---	-----

ZASADY GOSPODAROWANIA ŚRODKAMI PUBLICZNYMI I PRYWATNYMI

WOJCIECH BOŻEK

<i>Anglo-amerykański model nadzoru korporacyjnego na tle zasad nadzoru korporacyjnego przyjętych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju – znaczenie dla rozwiązań przyjętych w Polsce</i>	123
--	-----

ŁUKASZ DUBIŃSKI

Prawnofinansowe aspekty zmian w polityce przestrzennej gminy (zagadnienia wybrane)..... 139

PRZEMYSŁAW KLEDZIK

Podstawy normatywne stosowania ulg w spłacie niepodatkowych należności budżetowych o charakterze publicznoprawnym w stosunku do przedsiębiorców – wybrane problemy..... 153

EWA KONIUSZEWSKA

Budżet partycypacyjny jako forma udziału członków wspólnoty samorządowej w planowaniu wydatków publicznych na poziomie lokalnym..... 173

PAWEŁ KUPCZAK, PAWEŁ MAŃCZYK

Preferencje podatkowe w zakresie stypendiów w podatku dochodowym osób fizycznych..... 189

ADRIANNA OGOŃSKA

Analiza wybranych instrumentów finansowych ochrony środowiska morskiego w prawie polskim..... 203

PRZEMYSŁAW PIETRZAK

Zasady funkcjonowania oraz finansowe i demograficzne problemy systemu emerytalnego – wybrane zagadnienia..... 223

PIOTR SYTA

Wydatkowanie środków publicznych jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie dotacji dla jednostek oświatowych..... 251

KATARZYNA ŚWIĘCH – KUJAWSKA

Praktyczne problemy stosowania ulgi rehabilitacyjnej na przykładzie wydatków na leki..... 267

DOMINIKA WRÓBLEWSKA

Procedury ostrożnościowe i sanacyjne..... 279

WYKAZ WYBRANEJ LITERATURY..... 293

WYKAZ WYBRANYCH AKTÓW PRAWNYCH..... 309

WYKAZ WYBRANYCH ORZECZEŃ..... 315

WYKAZ STRON INTERNETOWYCH..... 318

NOTKA O AUTORACH..... 319

Katarzyna Święch – Kujawska

Praktyczne problemy stosowania ulgi rehabilitacyjnej na przykładzie wydatków na leki

Streszczenie

Podstawowe źródło w systemie dochodów budżetowych stanowią daniny publiczne, a wśród nich najistotniejsze miejsce zajmują podatki. Podatkiem bezpośrednim o podstawowym znaczeniu dla większości osób fizycznych jest podatek dochodowy od osób fizycznych. Podstawową funkcją tego podatku, podobnie zresztą jak i pozostałych pozostaje natomiast funkcja fiskalna. Nie można jednak pominąć pozostałych funkcji, tradycyjnie przypisywanych podatkom. Zakresem opracowania objęto przy tym ulgę rehabilitacyjną. W praktyce stosowania omawianej ulgi podatkowej najwięcej wątpliwości związanych jest z ustaleniem, czy poniesiony przez podatnika wydatek można zakwalifikować do jednej z grup wskazanych w ustawie.

Słowa kluczowe: podatek dochodowy od osób fizycznych, odliczenie od podatku, wydatki na leki

Wstęp

Zakresem niniejszego opracowania objęto problematykę stosowania ulgi rehabilitacyjnej w podatku dochodowym od osób fizycznych⁴⁹³, a ściślej jednej z kategorii jej wydatków, którymi są wydatki na leki. Kolejność rozważań została zatem podporządkowana wytyczonemu zakresowi analizy i dotyczy kwestii o charakterze ogólnym, takich jak zakres podmiotowy i przedmiotowy preferencji podatkowej, warunki formalne ulgi, a także pogłębionych rozważań dotyczących stosowania ulgi na leki.

⁴⁹³ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.).

Tytułem wstępu należy podnieść, że podatek dochodowy od osób fizycznych należy do kategorii podatków bezpośrednich, zasilających zarówno budżet państwa, jak i budżety jednostek samorządu terytorialnego. Za jedną z jego podstawowych zalet uznaje się realizację zasady sprawiedliwości opodatkowania⁴⁹⁴. Poza tym współcześnie akcentuje się, że progresywne opodatkowanie znajduje uzasadnienie społeczne, jako instrument redystrybucji dochodów, a co za tym idzie odpowiada założeniom państwa socjalnego. Stanowi równocześnie przeciwwagę regresji w podatkach pośrednich⁴⁹⁵.

Fundamentalną regułą opodatkowania dochodów osób fizycznych jest powszechność opodatkowania. Oznacza ona jednolite opodatkowanie dochodów osobistych osób fizycznych⁴⁹⁶. Można przy tym wyróżnić powszechność podatku w znaczeniu podmiotowym i przedmiotowym⁴⁹⁷, co oznacza, że przedmiotem opodatkowania są wszystkie źródła uznane za dochody i uzyskiwane przez osoby fizyczne⁴⁹⁸, bez względu na status tej osoby i przekraczające minimum wolne od podatku. Jak z tego wynika, mówiąc o powszechności opodatkowania, należy zwrócić uwagę na następujące aspekty praktyczne. Przede wszystkim znajduje ona wyraz w takich elementach konstrukcyjnych podatku jak podmiot, przedmiot i podstawa opodatkowania. Prowadzi to do konstatacji, że powszechność podatku dochodowego od osób fizycznych w istotny sposób rzutuje na strukturę dochodów netto osób fizycznych. Z tego też względu w jego konstrukcji wykorzystywane są instytucje spełniające pozafiskalne funkcje opodatkowania. Jedną z nich są ulgi podatkowe, w tym ulga adresowana do osób niepełnosprawnych. Na prawną problematykę wskazanej instytucji składa się kilka zagadnień, wymagających systematycznego omówienia. Dotyczą one przede wszystkim zakresu

⁴⁹⁴ Por. J. Szpunar, Zdolność płatnicza ludności a podstawa opodatkowania, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1963, Nr 1, s. 146 i n.; I. Bolkowiak, Zdolność płatnicza a podstawa opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych, [w:] Kierunki reformy polskiego systemu podatkowego, A. Pomorskiej (red.), Lublin 2003, s. 217.

⁴⁹⁵ H. Litwińczuk, P. Karwat, Prawo podatkowe przedsiębiorców. Tom I, Warszawa 2008, s. 77.

⁴⁹⁶ Por. M. Karasseva, Tax Law in Russia, The Hague, London, Boston 2001, s. 56 i n.; M.T. Soler Roch, Tax Law in Spain, The Hague, London, New York 2002, s. 37; A. Piotrowski, Zasady ogólne podatku dochodowego od osób fizycznych, „Przegląd Podatkowy” 1993, Nr 12, s. 9.

⁴⁹⁷ I. Bolkowiak, Jak opodatkować wynagrodzenia za pracę, „Finanse” 1983, Nr 3, s. 28.

⁴⁹⁸ Opodatkowanie dochodu globalnego wymaga jednocześnie precyzyjnego określenia katalogu źródeł przychodów; R.L. Deutch, S.J. Gates, M.M. Gibson, P.J. Hanley, G.L. Payne, W.S. Plummer, Australian Tax Handbook 1997, Sydney 1997, s. 33.

podmiotowego i przedmiotowego ulgi oraz warunków formalnych stosowania wskazanej preferencji podatkowej. Przed przystąpieniem do pogłębionych rozważań wymienionych grup problemów, należy odnotować, że istotą ulgi jest odliczenie od dochodu uprawnionego podatnika określonych przez ustawodawcę wydatków. Preferencja podatkowa polega zatem na pomniejszeniu podstawy opodatkowania, czyniąc z niej podstawę obliczenia podatku. W przypadku małżonków uprawnionych do skorzystania z możliwości wspólnego opodatkowania dochodów podatkiem dochodowym od osób fizycznych, ulga jest odliczana od dochodu każdego z małżonków przed dokonaniem ich zsumowania (o ile oczywiście małżonek spełnia ustawowe warunki do korzystania z ulgi podatkowej).

Odnosząc się do zakresu podmiotowego ulgi, podkreślić należy, że został on skorelowany z jej zakresem przedmiotowym. Przyjęto bowiem ogólną formułę, w myśl której ulga polega na odliczeniu wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym przez podatnika będącego osobą niepełnosprawną lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne. Powołany przepis, co prawda w sposób pośredni, ale sygnalizuje, że intencją ustawodawcy było podatkowe zrekompensowanie dodatkowych wydatków ponoszonych przez osoby niepełnosprawne na leczenie lub rehabilitację tych osób. Jak wskazano, podmiotami ulgi są osoby niepełnosprawne. Za takie z kolei, na gruncie ustawy, uważani są podatnicy posiadający:

- 1) orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, określonych w odrębnych przepisach, lub
- 2) decyzję przyznającą rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, albo
- 3) orzeczenie o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia, wydane na podstawie odrębnych przepisów.

Na marginesie należy dodać, że dla uznania podatnika za osobę niepełnosprawną wystarczające jest przy tym posiadanie przez niego orzeczenia

o niepełnosprawności wydanego przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 r.

Przyjmuje się również, że powyższy warunek posiadania orzeczenia o niepełnosprawności nie zawsze musi istnieć już w momencie dokonywania wydatków uprawniających do skorzystania z ulgi rehabilitacyjnej. Ma to miejsce w sytuacji, gdy wydatek związany jest z niezbędnym zabiegiem, którego następstwem jest uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności⁴⁹⁹.

Za równie istotne i korzystne dla podatników należy uznać przyjęcie ustawowego rozwiązania, zgodnie z którym ulgę stosuje się odpowiednio do podatników, na których utrzymaniu pozostają następujące osoby niepełnosprawne: współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowe - jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekraczają kwoty 9.120,00 zł. Zakwestionować jedynie należy wykluczenie z kręgu rodziny wstępnych (zwłaszcza dziadków), co wywodzić można z modelu rodziny polskiej jako rodziny wielopokoleniowej i wynikającej z tego faktu tradycji praktycznej pomocy (zwłaszcza finansowej) osobom starszym. Stanowisko takie znajduje również uzasadnienie w fakcie, że nie wprowadzono dodatkowych wymogów dokumentowania udzielonej osobie najbliższej pomocy materialnej⁵⁰⁰ – świadczyć ma o tym relatywnie niski dochód roczny osoby niepełnosprawnej z równoczesnym dokonywaniem wydatków. Należałoby uznać, że regulacja powinna ulec modyfikacji we wskazanym zakresie.

Można natomiast podzielić pogląd wyrażony w jednym z wyroków WSA⁵⁰¹, zgodnie z którym ulga podatkowa winna być ustalana indywidualnie dla każdego niepełnosprawnego, a nie po zsumowaniu wydatków poniesionych przez

⁴⁹⁹ M. Popławski, Glosa do wyroku WSA z dnia 21 lipca 2004 r., I SA/Gd 457/01, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2006, Nr 2, s. 114.

⁵⁰⁰ Nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że na podatniku ciąży obowiązek udowodnienia, że osoba niepełnosprawna osiągająca dochód roczny nieprzekraczający ustawowego limitu, pozostaje na jego utrzymaniu – wyrok NSA z dnia 12 lipca 2000 r., SA/Lu 535/99, LEX nr 45402.

⁵⁰¹ Wyrok WSA z dnia 16 stycznia 2014 r., I SA/Go 232/13, www.nsa.gov.pl (dostęp: 10.10.2016 r.).

wszystkich uprawnionych niepełnosprawnych pozostających na utrzymaniu podatnika.

Przedstawione zasady uzupełnić należy o stwierdzenie, że ilekroć w przepisach ustawy określających katalog wydatków objętych preferencją podatkową jest mowa o osobach zaliczonych do:

1) I grupy inwalidztwa – należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których, na podstawie odrębnych przepisów, orzeczono:

a) całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo

b) znaczny stopień niepełnosprawności;

2) II grupy inwalidztwa – należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których, na podstawie odrębnych przepisów, orzeczono:

a) całkowitą niezdolność do pracy albo

b) umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Zakres przedmiotowy ulgi został wytyczony relatywnie szeroko. Katalog wydatków podlegających odliczeniu obejmuje bowiem kilkanaście pozycji, do których zaliczono m.in. wydatki poniesione na: adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego, na leki. Charakterystyczne jest w tym przypadku odstępianie od limitowania większości poniesionych nakładów. Za istotną niedogodność w tym obszarze uznać należy znaczne rozbieżności interpretacyjne, dotyczące ustalenia, czy dany, poniesiony przez podatnika wydatek spełnia kryteria zaliczenia go do katalogu ustawowo wskazanych odliczeń⁵⁰². Warunkiem formalnym, uprawniającym do skorzystania z omawianej instytucji jest, co do zasady, udokumentowanie faktu poniesienia

⁵⁰²Por. A. Nawrot, Zakres ulgi rehabilitacyjnej w świetle zakazu interpretacji *in dubio pro fisco*, „POP” 2009, Nr 5, s. 407 i n.

wydatków, w sposób zgodny z ustawowymi wymogami. W odniesieniu do tytułowych wydatków na leki, ich wysokość ustala się na podstawie dokumentów stwierdzających ich poniesienie. Dokument ten powinien zawierać dane personalne osoby ponoszącej wydatek na wymieniony cel. Dokumentem takim może być dowód, z którego wynikać będzie kto, kiedy i jakiego rodzaju wydatek poniósł. Dowodem tym nie musi być koniecznie faktura VAT⁵⁰³.

W art. 26 ust. 7 b u.p.d.o.f. doprecyzowano także, że wydatki objęte ulgą rehabilitacyjną, podlegają odliczeniu od dochodu uprawnionego podatnika, jeżeli nie zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie. W przypadku, gdy wydatki były częściowo sfinansowane (dofinansowane) z tych funduszy (środków), odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiegokolwiek formie.

Jak już zasygnalizowano na wstępie, jednym z rodzajów wydatków podatkowo uprzywilejowanych są wydatki na leki. Zostały bowiem wymienione w katalogu odliczeń z tytułu stosowania ulgi rehabilitacyjnej.

Specyfika wskazanej instytucji polega na wprowadzeniu dolnego limitu poniesionych kosztów, którego przekroczenie uprawnia do korzystania z preferencji. Zgodnie bowiem z literalnym brzmieniem art. 26 ust. 7a u.p.d.o.f., za wydatki na cele objęte ulgą uważa się wydatki poniesione na leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stale lub czasowo).

Ta z pozoru nie budząca wątpliwości redakcja przepisu nastęrcza szereg problemów interpretacyjnych, co znajduje odzwierciedlenie w bogatym

⁵⁰³ Interpretacja Indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z dnia 10 maja 2013 r., ITPB2/415-154/13/IL, www.mf.gov.pl (dostęp: 10.10.2016 r.).

orzecznictwie sądów administracyjnych. W celu zachowania przejrzystości rozważań należy je usystematyzować. Podstawę do przyjęcia tej typizacji winien stanowić, wywiedziony z przytoczonego przepisu wniosek, że prawo do wskazanej ulgi przysługuje o ile kumulatywnie spełnione są następujące przesłanki⁵⁰⁴:

- 1) odliczenie dotyczy leków,
- 2) dla zrealizowania prawa do odliczenia konieczne jest zalecenie leków przez lekarza specjalistę,
- 3) przekroczony jest minimalny próg wydatków.

Mając powyższe na względzie, w pierwszej kolejności należy odnieść się do ustawowego sformułowania, że odliczenie dotyczy wydatków na leki. Zasadne jest w tym przypadku stwierdzenie, że ustawodawca nie wprowadził dodatkowego rygoryzmu w postaci wymogu zakupu leku wydawanego jedynie na receptę. Bez znaczenia jest też fakt, czy lek jest lekiem refundowanym, czy też pełnopłatnym. Najistotniejszym jednak problemem jest ustalenie, co należy rozumieć pod pojęciem „leku”. Wobec braku definicji ustawowej, zasadne jest odwołanie się do przepisów ustawy Prawo farmaceutyczne⁵⁰⁵. Dla wyznaczenia zakresu omawianego terminu nieodzowne jest jednak przytoczenie definicji produktu leczniczego. Zgodnie z art. 2 pkt 32 ustawy, jest nim substancja lub mieszanina substancji, przedstawiana jako posiadająca właściwości zapobiegania lub leczenia chorób występujących u ludzi lub zwierząt lub podawana w celu postawienia diagnozy lub w celu przywrócenia, poprawienia lub modyfikacji fizjologicznych funkcji organizmu przez działanie farmakologiczne, immunologiczne lub metaboliczne.

Z kolei lekiem aptecznym jest produkt leczniczy sporządzony w aptece, zgodnie z recepturą farmakopealną, przeznaczony do wydania w tej aptece. Lekiem gotowym jest natomiast produkt leczniczy wprowadzony do obrotu pod określoną nazwą i w określonym opakowaniu. Lek recepturowy to z kolei produkt

⁵⁰⁴ Por. wyrok WSA z dnia 12 lutego 2014 r., III SA/Wa 2401/13, www.nsa.gov.pl (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁵⁰⁵ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (tekst jedn.: Dz.U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 ze zm.).

lecniczy sporządzany w aptece na podstawie recepty lekarskiej, a w przypadku produktu leczniczego weterynaryjnego – na podstawie recepty wystawionej przez lekarza weterynarii.

Konstatując, przyjąć należy, że podstawowe znaczenie dla ustalenia znaczenia pojęcia „lek” posiada definicja „produktu leczniczego”, który to przybiera postać leku: aptecznego, gotowego lub recepturowego. Każdy lek jest zatem produktem leczniczym. W świetle przytoczonej definicji produktu leczniczego bezzasadne jest przyznanie waloru leku jedynie produktowi posiadającemu właściwości leczenia chorób i odmówienie go produktowi zażywanyemu w celu m.in. poprawienia fizjologicznych funkcji organizmu. Definicja produktu leczniczego nie odnosi się zatem do innych substancji niż opisane w cytowanym art. 2 pkt 32 ustawy Prawo farmaceutyczne i nie eliminuje jako produktu leczniczego substancji stanowiących element diety, o ile służą celom wymienionym w tym przepisie. O tym czy dana substancja (mieszanina substancji) jest produktem leczniczym, a więc lekiem, decyduje jej przeznaczenie lub cel w jakim jest stosowana. Nie można więc wykluczyć, że w określonych warunkach dany produkt służący celom spożywczym jest równocześnie produktem leczniczym. Definiując pojęcie leku należy bowiem odnieść się do funkcji jaką dana substancja spełnia w zakresie profilaktyki i leczenia, diagnozy czy czynności fizjologicznych organizmu ludzkiego. Jeżeli celem podawania określonej substancji jest przywrócenie, poprawienie lub modyfikacja fizjologicznych funkcji jego organizmu, to niezależnie od tego czy substancja ta ma również inne, nawet powszechne, zastosowanie np. jako środek spożywczy (żywność), może być traktowane jako produkt leczniczy, a więc lek w rozumieniu art. 26 ust. 7a pkt 12 u.p.d.o.f. Fakt, iż dany produkt nie został ujęty w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług w grupie „leki” nie ma w tym przypadku istotnego znaczenia, skoro definicja produktu leczniczego (leku) zawarta jest w ustawie Prawo farmaceutyczne, a ustawodawca nie uzależnia jego stosowania od oznaczenia w stosownej klasyfikacji. Istotne jest jedynie, aby dany produkt, niezależnie od nadanego mu symbolu czy oznaczenia w odpowiedniej klasyfikacji odpowiadał wymogom omawianego przepisu zaś błąd czy też brak symbolu danego wyrobu

(produktu) na fakturze dokumentującej zakup tego produktu nie oznacza niedopuszczalności odliczenia tego wydatku⁵⁰⁶.

W praktyce stosowania art. 26 u.p.d.o.f., organy podatkowe najczęściej przyjmują, że wykaz produktów spełniających cechy leku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej został zamieszczony w Urzędowym Wykazie Produktów Leczniczych Dopuszczonych do Obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁰⁷. Mając na względzie powyżej przedstawioną interpretację pojęcia „lek”, za istotne jednak uznać należy przyjęcie, że do obrotu dopuszczone zostają bez konieczności uzyskania pozwolenia, produkty lecznicze sprowadzane z zagranicy, jeżeli ich stosowanie jest niezbędne dla ratowania życia lub zdrowia pacjenta, pod warunkiem, że dany produkt leczniczy jest dopuszczony do obrotu w kraju, z którego jest sprowadzany i posiada aktualne pozwolenie dopuszczenia do obrotu. Podstawą sprowadzenia takiego produktu leczniczego jest jednak zapotrzebowanie szpitala albo lekarza prowadzącego leczenie poza szpitalem, potwierdzone przez konsultanta z danej dziedziny medycyny. Oznacza to, że wydatki na taki lek również będą objęte ulgą podatkową⁵⁰⁸.

Od leku należy też odróżnić suplement diety. Również i to pojęcie nie zostało zdefiniowane na gruncie u.p.d.o.f. Zgodnie zaś z definicją sformułowaną w art. 3 pkt 39 ustawy z dnia 25 października 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia⁵⁰⁹, suplementem diety – jest środek spożywczy, którego celem jest uzupełnienie normalnej diety, będący skoncentrowanym źródłem witamin lub składników mineralnych lub innych substancji wykazujących efekt odżywczy lub inny fizjologiczny, pojedynczych lub złożonych, wprowadzany do obrotu w formie umożliwiającej dawkowanie, w postaci: kapsułek, tabletek, drażetek i w innych podobnych postaciach, saszetek z proszkiem, ampułek z płynem, butelek z kroplomierzem i w innych podobnych postaciach płynów i proszków przeznaczonych do spożywania w małych, odmierzonych ilościach

⁵⁰⁶ Wyrok WSA z dnia 9 września 2008 r., I SA/Gl 302/08, CBOSA.

⁵⁰⁷ Dziennik Urzędowy Ministra Zdrowia z 2016 r. poz. 39.

⁵⁰⁸ Por. Interpretacja Indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z dnia 14 grudnia 2011 r., IPTPB2/415-633/11-4/AK, www.mf.gov.pl (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁵⁰⁹ Ustawa z dnia 25 października 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 594 ze zm.).

jednostkowych, z wyłączeniem produktów posiadających właściwości produktu leczniczego w rozumieniu przepisów prawa farmaceutycznego. Wobec jednoznacznego brzmienia cytowanego artykułu 26 ust. 7a pkt 12 u.p.d.o.f, że odliczeniu wydatki na leki, przyjęć należy, że wydatek poniesiony na nabycie suplementu diety może podlegać odliczeniu wyłącznie jeśli suplement diety spełnia cechy leku i jest dopuszczony do obrotu⁵¹⁰.

Jak zaznaczono, jednym z wymogów uprawniających do korzystania z preferencji podatkowej jest konieczność posiadania zaświadczenia wydanego przez lekarza specjalistę. Dokonując interpretacji powołanego przepisu konieczne jest zwrócenie uwagi na dwie kwestie, a mianowicie wskazanie kogo należy uznać za lekarza specjalistę, a także jakim warunkom winno odpowiadać zaświadczenie przez niego wydane.

Przepisy prawa podatkowego nie zawierają również definicji czy też przesłanek pozwalających na uznanie danej osoby za lekarza specjalistę – zatem również pomocniczo należy stosować definicję zawartą w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry⁵¹¹, zgodnie z którą lekarz może uzyskać tytuł specjalisty w określonej dziedzinie medycyny po odbyciu szkolenia specjalizacyjnego oraz po złożeniu Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego albo po uznaniu za równoważny tytułu specjalisty uzyskanego za granicą.

W związku z tym przyjęć należy, że osoba spełniająca wskazane wymogi formalne jest podmiotowo uprawniona do wydawania zaświadczeń honorowanych przez organy podatkowe. Bez znaczenia dla stosowania ulgi pozostaje również rodzaj specjalizacji lekarza oraz jej związek ze schorzeniem, ze względu na które orzeczono niepełnosprawność podatnika, osoby fizycznej.

Odnosząc się do drugiej z podniesionych kwestii, godzi się podkreślić, że ustawodawca nie określił żadnych szczególnych wymogów, którym powinno odpowiadać wydane przez lekarza specjalistę zaświadczenie. W związku z tym, za uprawniający do odliczeń można uznać każdy, wydany przez uprawniony

⁵¹⁰ Por. Interpretacja Indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z dnia 26 lipca 2013 r., IPTPB2/415-351/13-4/AK, , www.mf.gov.pl (dostęp: 10.10.2016 r.).

⁵¹¹ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 464 ze zm.).

podmiot, dokument potwierdzający, że wskazana osoba niepełnosprawna powinna zażywać określone leki (stałe lub czasowo). Bez znaczenia jest przy tym, czy zostanie ono wydane przed, czy po poniesieniu wydatku. Brak jest również przeszkód, aby zasadność zastosowanego odliczenia poprzeć dokumentem wystawionym przed rokiem poniesienia wydatku na leki, pod warunkiem, że z dokumentu tego będzie wynikało potwierdzenie lekarza specjalisty o konieczności stosowania konkretnych leków (stałe lub czasowo)⁵¹². Należy także zauważyć, że ustawodawca nie wskazał żadnego minimalnego okresu stosowania leku uprawniającego do stosowania ulgi. Zabieg taki należy ocenić jednoznacznie pozytywnie, zwłaszcza ze względu na racjonalność wykorzystania instytucji. To bowiem lekarz specjalista został, skądinąd słusznie, uznany za wyłącznie kompetentny do podejmowania decyzji w sprawie leczenia (rehabilitacji) podatnika podmiot. Organy podatkowe nie są zatem władne do oceny zasadności stosowania wybranego przez lekarza leku i ewentualnych zmian w tym zakresie.

Cechą znamioną charakteryzowanej ulgi, o czym już wspomniano, jest również ustalenie minimalnego miesięcznego limitu wydatków, uprawniającego do pomniejszenia rocznych dochodów podatnika. Odliczeniu podlegają bowiem wydatki na leki w wysokości miesięcznej ponad ustawowo wskazaną kwotę 100 zł. Przyjęcie takiego rozwiązania uznać należy za sprzeczne z zasadą sprawiedliwości podatkowej. Prowadzić bowiem może do odmiennego traktowania podatników znajdujących się w tej samej kategorii podmiotowej, ale w różny sposób dokonujących zakupów leków (nawet takich samych), zwłaszcza ze względu na odmienny status dochodowy. I tak, podatnik, dokonujący zakupu stałe zażywanych leków raz na kwartał, przy miesięcznym wydatku na lek w kwocie 100 zł, w rozliczeniu rocznym będzie uprawniony do pomniejszenia dochodu o kwotę 800 zł. Z kolei osoba niepełnosprawna, dokonująca zakupu raz w miesiącu, za kwotę 100 zł nie nabędzie faktycznego prawa do dokonania odliczenia od dochodu. Należałoby w związku z tym postulować o zmianę

⁵¹² Interpretacja Indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z dnia 16 listopada 2010 r., I BPBII/1/415-714/10/MCZ, www.mf.gov.pl (dostęp: 10.10.2016 r.).

wskazanej zasady ustawowej, tak aby osoby ponoszące rocznie identyczne wydatki na leki mogły w równym lub przynajmniej zbliżonym stopniu korzystać z preferencji podatkowej.

Reasumując, należy stwierdzić, że regulacje prawne w zakresie charakteryzowanej grupy wydatków w ramach ulgi rehabilitacyjnej winny ulec rekonstrukcji, tak aby zminimalizować rozbieżności interpretacyjne i tym samym zwiększyć efektywność wykorzystania preferencji podatkowej. Podkreślić bowiem należy, że instytucja charakteryzowanej ulgi może być uznana za instrument realizacji polityki społecznej i zasługuje na aprobatę, zwłaszcza z uwagi na fakt, że Polska jest państwem o dużej liczbie osób niepełnosprawnych, a stale postępujące zubożenie społeczeństwa wywołuje negatywne zjawiska społeczne, tym bardziej niekorzystne dla tej grupy podatników.

THE PRACTICAL PROBLEMS OF APPLICATION OF RELIEF REHABILITATION FOR EXAMPLE OF SPENDING ON MEDICAMENTS

Summary

An essential source in the system of the state budget revenues are public levies, and among them the most significant place belongs to taxes. A direct tax with the basic importance to most natural persons is the personal income tax. The primary function of this tax, similarly to remaining taxes, is its fiscal function. However, the remaining functions traditionally attributed to taxes cannot be omitted. The scope of this paper includes the rehabilitation tax deduction. Most doubts in the practice of applying the discussed deduction is connected with establishing whether expenses incurred by a tax-payer may be classified as belonging to one of the groups indicated in the Personal Income Tax Act.

Keywords: personal income tax, tax deduction, expenses for medication